

การศึกษาเชิงวิเคราะห์คติธรรมในพิธีกรรมเทาะโอย่งก้ายำจก์ของ
ชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*
An Analytical Study of the Belief in the Ritual of “Tao a Yong
Kyat” of Mon Community in Bang Len District,
Nakhonpathom Province

¹พระครูสมุห์อานนท์ อานนโท, พระปลัดสมชาย ปโยโค และ พระมหาวีรวิชญ์ วรินโท
¹Phrakru Samu Anon Anando, Phrapalad Somchai Payogo
and Phramaha Weeratis Varinto

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.
¹Corresponding Author Email: panonbunrod@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติของการประกอบพิธีกรรมเทาะโอย่งก้ายำจก์ของชาวมอญ 2) เพื่อศึกษาคติในพิธีกรรมเทาะโอย่งก้ายำจก์ของชาวมอญ และ 3) เพื่อวิเคราะห์คติธรรมในพิธีกรรมเทาะโอย่งก้ายำจก์ ของชาวมอญ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก วรรณคดี ฎีกา หนังสือ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ จำนวน 10 รูป/คน แล้วนำมาสังเคราะห์สรุปนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) พิธีกรรมเทาะโอย่งก้ายำจก์ เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพชน ของชุมชนชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการรำผี ประเพณีชังกราน (สงกรานต์) และการปลุกบ้าน ส่วนคติความเชื่อเรื่อง การสร้างพระพุทธรูปนั้น เป็นการอิงอาศัยประวัติทางพระพุทธศาสนา โดยมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างพระพุทธรูปเป็นต้น 2) คติในพิธีกรรมเทาะโอย่งก้ายำจก์ของชาวมอญ ซึ่งมีความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาแต่โบราณ จึงได้นำเอาพุทธประวัติมาเป็นแบบแผนในการจัดพิธีกรรมเพื่อบูชาคุณของพระพุทธเจ้าและอุทิศผลบุญแก่ญาติผู้ล่วงลับ ด้วยมุ่งหวังว่าบุญจะส่งผลให้ญาติ

*Received September 16, 2019; Revised September 20, 2019; Accepted December 19, 2019

ได้รับความสุขในสุคติภพ ทั้งยังเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความกตัญญูตเวทีรู้คุณบรรพชน โดยพิธีกรรมนี้เป็นอุบายให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้เรื่องราวในพุทธประวัติ และ3) คติธรรมในพิธีกรรมเทาะอะโย่งกย้าจกได้สอดแทรกหลักคำสอนเรื่องบุญส่งผลให้เกิดสุข บาปมีผลเป็นทุกข์ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า นอกจากนี้เป็นการส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะ ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมมีโอกาสทำบุญกิริยาวัตถุ และมีความเชื่อมั่นในบวรพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: คติธรรม; พิธีกรรมเทาะอะโย่งกย้าจก; ชวามอญ

Abstract

The three objectives of this qualitative research were 1) to investigate the historical background of conducting the Ritual of Tao a Yong Kyat; 2) to investigate the Principle in the Belief in the Ritual of Tao a Yong Kyat and (3) to analyze the Principle in the Belief in the Ritual of Tao a Yong Kyat in Amphoe Bang Len: Nakhon Pathom Province. The data in the Tipitaka, the Atthakatha, the Tika, books and related researches had been explored while in-depth interviews were also conducted with 10 monk scholars and layman scholars. Data were then synthesized and summarized for descriptive presentation.

The finding revealed that ministering the Ritual of Tao a Yong Kyat was a cultural unique inherited from the ancestors until today among the Mons in Amphoe Bang Len: Nakhon Pathom Province connected with the traditional Ghost Dance, the Songkran Festival and House-building. As of the belief on Buddha image construction, it relied on the Buddhist religious history connected to the Jataka such as Candasena –jataka.

The principle in the Belief in the Ritual of Tao a Yong Kyat ancient devoutly believed in Buddhism, It thus adopted the Buddhist history as the model in ministering the rites to worship the beneficiary of the Buddha and dedicating virtuous consequences to the dead expecting that the merits would confer happiness to their dead relative in the blissful state. It was also the sign to reveal the gratefulness to the ancestors. Such rites brought unity among the group and they are the skillful means to learn the history of the Buddha.

In analyzing the Bullish principles in the Belief in the Ritual of Tao a Yong Kyat in Bang Len District, Nakhon Pathom Province, it was found that the rites had intervened with doctrines on merits brought happiness while demerits brought miseries in this world and in the afterlife. In addition, it enhanced group harmony and the catalyzed the ritual participants opportunities to perform Puññakiriyavatthu, and had confidence in the supreme Buddhism.

Keywords: Belief; Tao a Yong Kyat; Mon Community

บทนำ

พระพุทธรูป เป็นสิ่งแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธรูปจะสร้างด้วย หิน ดิน ทนไฟ โลหะ หรือวัสดุอย่างใดก็ตาม เมื่อเป็นรูปพระพุทธรูปขึ้นแล้ว ผู้คนก็จะพากัน เคารพนับถือกราบไหว้โดยมิได้นึกถึงความเป็นวัสดุนั้นอีกต่อไป พระพุทธรูปจึงเป็นสื่อ ความหมายให้ผู้คนคิดถึงพระพุทธเจ้าและเป็นสิ่งแทนพระพุทธเจ้าได้ดีที่สุด (จารุวรรณ พึ่งเพียร, 2555) แต่เดิมนั้นพุทธศาสนาไม่มีรูปเคารพแต่อย่างใด ศาสนาพราหมณ์ หรือ ฮินดู ซึ่งมีมาก่อน ศาสนาพุทธ ก็ไม่มีรูปเคารพเป็นเทวรูปเช่นกัน หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ผู้ที่ เลื่อมใสในพุทธศาสนา อยากจะมีสิ่งที่จะทำให้รำลึกถึง หรือเป็นสัญลักษณ์ขององค์พระ ศาสดา เพื่อที่จะบอกกล่าวเล่าขาน เรื่องราวขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงศึกษาค้นคว้า หาทางดับทุกข์ และทรงชี้แนะสอนสั่งผู้คน ถึงการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงความเป็นอยู่ที่ก่อให้เกิด ความผาสุกในหมู่มวลมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตในโลกคราวแรกนั้นชาวพุทธก็ได้แต่นำเอาสิ่งของอัน ได้แก่ ดิน น้ำ และกิ่ง ก้าน ใบโพธิ์ จากบริเวณสังเวชนียสถาน 4 แห่ง คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน เก็บมาไว้เป็นที่ระลึกบูชาคุณพระพุทธเจ้า ส่งผลต่อการตัดสินใจสู่ การปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลประโยชน์นำไปสู่ความเจริญไม่มีความเสื่อม (พระอดิศักดิ์ วชิรปญโญ, 2561)

ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากความรูสึกว่า ไม่ปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อ เกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์หา เหตุผลมาอธิบายไม่ได้ จึงเกิดความคิดว่าจะต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบันดาลให้เปนไป และสิ่งนั้นจะต องมีอำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งไม่สามารถบอกได้อำนาจเหนือธรรมชาตินั้นคืออะไร จึงมี จินตนาการขึ้นตามความรูสึกว่าสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติคือ ภูตผี ปศาจ วิญญาณเทวดา นางไม้ เปนตน (दनัย โขโยธา, 2538) คติความเชื่อต่างๆ ที่เกิดและได้รับสืบทอดมาจนถึง ปัจจุบันนี้ ล้วนเกิดจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในกลุ่มนั้นๆ ทั้งสิ้น ความต้องการ

พื้นฐานของมนุษย์มีด้วยกันหลายด้านเช่น ด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านครอบครัวและด้านความปลอดภัย เป็นต้น ดังนั้นคติความเชื่อที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้ล้วนแต่เป็นวิธีการเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นอุดมคติในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (Iso, 2018)

พิธีกรรมเทาะโโย่งก้ายาจก์ เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพระพุทธรูป โดยอิงกับประวัติทางพระพุทธศาสนาของชาวมอญ ตามพงศาวดารพม่ากล่าวว่า “มอญ” เป็นชนชาติที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ของประเทศเมียนมาร์ในปัจจุบัน ตามความเชื่อของชาวมอญ เชื่อกันว่าชาวมอญเป็นชนชาติแรกที่ได้รับนับถือทางพระพุทธศาสนา โดยได้รับพระเกศาธาตุมาบรรจุในพระมหาเจดีย์ บรรพบุรุษชาวมอญจึงได้นำมาเป็นอุบายมาสอนคนรุ่นหลังให้ได้รับรู้ถึงเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัติ ทำให้เกิดเป็นประเพณีและพิธีกรรมที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นที่มาของพิธีกรรม “เทาะโโย่งก้ายาจก์” ของชาวมอญ หรือเรียกเป็นภาษาไทยได้หลายอย่าง เช่น พิธีปล่อยพระ พิธีสร้างพระใหม่ พิธีเบิกเนตรพระพุทธรูป และพิธีอเนกขา เป็นต้น (สุเอ็ด คชเสนี, 2543) ชาวมอญมีความเชื่อและนิยมในการสร้างเจดีย์ และบูชาพระเจดีย์ โดยพระพุทธเจ้าตรัสเรื่องอุปารหบุคคลว่า “ชนเหล่าใดยังจิตให้เลื่อมใส ในสภาวะของพระผู้มีพระภาคเจ้า ชนเหล่านั้นเมื่อสิ้นชีพลง ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์นี้ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงชื่อว่าเป็นอุปารหบุคคล” (ดูรายละเอียดใน ที.ม. (ไทย) 10/206/153) พระพุทธรูปก็จัดว่าเป็นอุทเทสิกเจดีย์ถือว่าการสร้างอุทเทสิกเจดีย์ คือ เจดีย์ที่สร้างเป็นพุทธรูปหนึ่งในอุปารหบุคคล (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตฺโต, 2556)

ชุมชนชาวมอญในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ยังคงรักษาและจัดทำพิธีเทาะโโย่งก้ายาจก์ อยู่จนถึงปัจจุบัน แต่ชาวมอญส่วนใหญ่ในชุมชนกลับขาดความเข้าใจถึงคติและที่มาของพิธีกรรมเทาะโโย่งก้ายาจก์ โดยมักทราบแต่เพียงว่า “ต้องทำ” เมื่อสอบถามว่า “ทำอย่างไร?” “มีคติมาจากไหน?” “พิธีกรรมนี้สอนอะไร?” ปรากฏว่า ชาวมอญในชุมชนน้อยคนนักที่จะตอบคำถามหรืออธิบายได้ ซึ่งผู้ที่สามารถตอบคำถามหรืออธิบายได้ก็เป็นผู้มีอายุมากแล้ว ประกอบกับผู้วิจัยก็เป็นคนในชุมชนและมีความสนใจที่จะศึกษาคติในพิธีกรรมเทาะโโย่งก้ายาจก์ของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมนี้อยู่แล้ว อีกทั้งเอกสารการศึกษาในเรื่องนี้ที่จะมาเป็นหลักฐานในเชิงวิชาการก็ยังไม่ปรากฏ

ด้วยเหตุนี้ บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์คติในพิธีกรรมเทาะโโย่งก้ายาจก์ของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยหวังว่า ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะประโยชน์ต่อชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมและประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจที่จะศึกษาคติในพิธีกรรมเทาะโโย่งก้ายาจก์ของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทั้งยังเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้ว่า ชาวมอญมีความนับถือในพระพุทธศาสนามาแต่อดีต กระทั่ง

พิธีกรรมเก่าแก่ของชาวมอญเช่น พิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก็ยังคงแอบแฝงไว้ด้วยคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติของการประกอบพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจของชาวมอญ
2. เพื่อศึกษาคติในพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจของชาวมอญ
3. เพื่อวิเคราะห์คติธรรมในพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจของชาวมอญใน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์คติในพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และขอบเขตด้านเวลา ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการมุ่งศึกษาเนื้อหาทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ คือ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตเนื้อหาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยจะมีการนำพิธีการฉลองพระของท้องถิ่นใกล้เคียงมาเป็นตัวเปรียบเทียบ

ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกพื้นที่ทำการวิจัย โดยการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) คือ ชุมชนมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เท่านั้น

ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุไว้ จำนวน 11 รูป/คน

โดยผู้วิจัยได้จัดแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ออกเป็น 3 กลุ่ม พร้อมทั้งกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่มดังนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นพระภิกษุ
 - มีความเข้าใจในพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญ
 - เป็นที่น่าเชื่อถือในการให้ข้อมูลเรื่องพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญ
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้นำชุมชน
 - มีความเข้าใจหรือสนใจในพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญ
 - เป็นผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอบางเลน หรือใกล้เคียง
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน
 - มีความเข้าใจในพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญ
 - เป็นผู้ดำเนินการทำพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญ
 - อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบางเลน หรือใกล้เคียง

ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 รวมเป็นระยะเวลา 6 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์คติในพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งการวิจัยนี้ มีวิธีการศึกษา ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Sources) ซึ่งเอกสารที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

ก) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา และ เอกสารที่เกี่ยวกับพิธีกรรมเทาะอะโย่งก้าย่าจก์

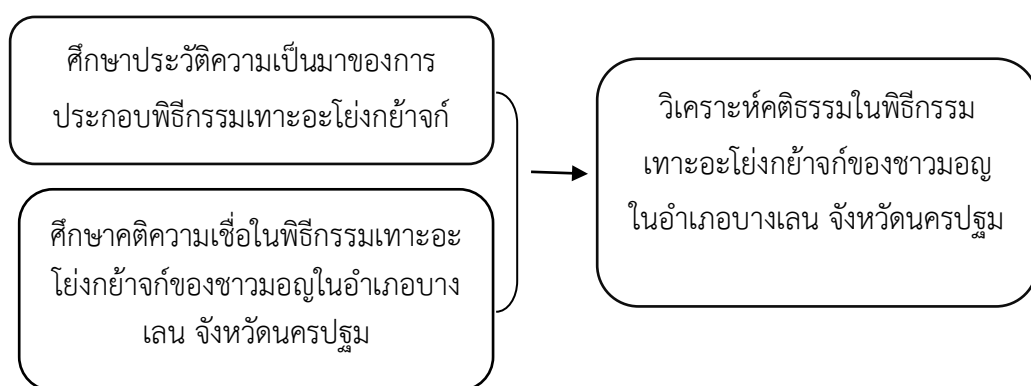
ข) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานนิพนธ์ของนักปราชญ์สำคัญๆ ทางพระพุทธศาสนา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเอกสารรายงานต่างๆ ของเครือข่ายองค์กรและชุมชน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีแนวคิดนำในการศึกษาและแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลจากการลงสำรวจ ตรวจสอบข้อมูลกับสถานที่จริง สืบค้นจากบุคคลที่น่าเชื่อถือ เช่น ผู้สูงอายุ และพระภิกษุ เป็นต้น ซึ่งอยู่ในขอบเขตของชุมชนชาวมอญ อำเภอบาง

เลน จังหวัดนครปฐมเท่านั้น จำนวน 10 รูป/คน และ นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นงานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์คติในพิธีกรรมเทอะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ แล้วกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การประกอบพิธีกรรมเทอะอะโย่งก้าย่าจก์ของชาวมอญ

พิธีกรรมเทอะอะโย่งก้าย่าจก์เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพระพุทธรูป โดยอิงกับประวัติทางพระพุทธศาสนา มีความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาแต่โบราณ จึงได้นำเอาเรื่องพุทธประวัติมาเป็นแบบแผนในการจัดพิธีกรรมเพื่อบูชาคุณพระพุทธรูป และอุทิศผลบุญแก่ญาติผู้ล่วงลับ ด้วยมุ่งหวังว่าบุญจะส่งผลให้ญาติได้รับความสุขในสุคติภพ ทั้งยังเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความกตัญญูต่เวทีรู้คุณบรรพชน โดยพิธีกรรมนี้ยังช่วยให้เกิดความสามารถสามัคคีในหมู่คณะและเป็นอุปนิสัยให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้เรื่องราวพุทธประวัติ ถึงจะได้บางช่วงบางตอนก็ตาม โดยแนวคิดเกี่ยวกับการพระพุทธรูป เห็นได้จากชาตกสำคัญมี 3 ชาตก ได้แก่ 1) จันทเสนชาตก 2) เทวรุกขกุมารชาตก 3) วัฏฏังคุลีราชชาตก ซึ่งแต่เดิมนั้นศาสนาพุทธไม่มีรูปเคารพแต่อย่างใด แต่เมื่อครั้งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปประทับที่อื่นๆ และหลังจากการดับขันธปรินิพพานของพระองค์แล้วก็ตาม ผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาก็น่าจะมีสิ่งทำให้อารมณ์ถึง หรือ

เป็นสัญลักษณ์ขององค์พระศาสดา เพื่อที่จะบอกกล่าวเรื่องราวพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงศึกษาค้นคว้าหาทางดับทุกข์ และทรงชี้แนะสอนสั่งผู้คน ถึงการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงความ เป็นอยู่ที่ก่อให้เกิดความผาสุกในหมู่มวลมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตในโลก

คติความเชื่อเรื่องโลกนี้และโลกหน้าเป็นความเชื่อพื้นฐานมนุษย์ ซึ่งในทาง พระพุทธศาสนาก็มีความเชื่อเช่นนั้นและแบ่งโลกหน้าไม่ว่าจะเป็นความเชื่อในเรื่องของสุคติภูมิ ภูมิที่เป็นสุข หรือทุคติภูมิ ภูมิที่เป็นทุกข์ ด้วยเหตุนี้ การที่จะไปสู่โลกหน้าไม่ว่าจะเป็นสุคติภูมิ หรือทุคติภูมิก็ตามล้วนแต่เป็นไปด้วยกำลังของผลจากการกระทำในโลกนี้ โดยเฉพาะการมุ่ง สร้างบุญกุศลเพื่อหมายให้กำลังของบุญกุศลนั้นจะส่งผลให้ไปสู่ภูมิที่เป็นสุขเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว โดยความเชื่อที่ว่ามานี้ ทำให้มนุษย์เกิดความกลัวและหาวิธีการหรือกระบวนการมาเพื่อป้องกัน ตนเอง พร้อมทั้งกับสร้างคำตอบมาอธิบายถึงสิ่งต่างๆในธรรมชาติ โดยมุ่งหวังให้ตนเองรู้สึก ปลอดภัย ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดความเชื่อต่างๆมากมายจนก็กลายเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และพัฒนาเป็นประเพณี ซึ่งในกลุ่มชาวมอญก็มีพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์หลายอย่าง เช่น คติ ความเชื่อการปลูกบ้านของชาวมอญ พิธีกรรมรำผี ประเพณีชิงกราน เป็นต้น

2. คติในพิธีกรรมเทาะอะโย่งกย้าจักของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัด

นครปฐม

ความเชื่อชาวมอญได้นำเอาหลักการในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการ ดำเนินชีวิตประจำวันนั้น โดยเฉพาะกลุ่มชนที่ยอมรับนับถือทางพระพุทธศาสนาและได้นำคติ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาไปปรับเข้ากับวิถีชีวิตจึงก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี เช่น การให้ทานในประเพณีบุญต่างๆ เป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการรักษาสืบทอดอยู่ในชุมชนชาวมอญ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่ที่มีการยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาส่วนใหญ่แล้ว จะมีความสอดคล้องกับพระพุทธศาสนา เป็นบ่อเกิดประเพณีเช่นกัน ในเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ คนเกิดความทุกข์ใจ หรือสุขใจก็ดี ก็ย่อมต้องหาที่พึ่งพิงของจิตใจ เมื่อเกิดความทุกข์ ไม่ว่าจะ เกิดจากการพลัดพรากจากบุคคลที่เราเคารพรัก การพลัดจากญาติมิตร หรือเกิดความไม่สบาย ใจเหตุการณ์ต่างๆที่ประสบ และเมื่อปฏิบัติตามดีแล้วก็เกิดความสบายใจ ความสุขใจ ทำให้ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556) ก็มีการเรียบเรียง หลักธรรมนั้นๆก็ดี คติความเชื่อใดเมื่อยังไม่สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้ ประกอบด้วย 1. หลักทาน การให้ทานที่สมบูรณ์ครบถ้วนจะมีผลมากมีอานิสงส์มากองค์แห่ง การให้ทานมี 4 อย่าง คือ 1) ถึงพร้อมด้วยวัตถุ คือ บุคคลผู้เป็นที่ตั้งที่รองรับทาน 2) ถึงพร้อม ด้วยปัจจัย คือ สิ่งที่ทำให้ทานต้องบริสุทธ์ได้มาโดยชอบธรรม และ 3) ถึงพร้อมด้วยเจตนาคือ ต้องมีเจตนาดี ทั้ง 3 กาลได้แก่ก่อนให้ กำลังให้ และหลังให้ 2. หลักศีล คือ การรักษาศีล 5 ก็ได้ ศีล 8 หรืออุโบสถศีลก็ได้ คือความตั้งใจงดเว้นจากบาปอกุศลทั้งหลายยอมส่งผลให้อยู่เป็นสุขใน

ปัจจุบัน ตายแล้วให้เกิดในโลกสวรรค์ และ 3. หลักภาวนา คือ การเจริญสมณะกรรมฐาน เพื่อให้เกิดสมาธิเกิดฌานแล้วใช้สมาธิ และฌานเป็นฐานเจริญวิปัสสนากรรมฐาน จนสามารถบรรลุมรรคผลต่างๆ ได้

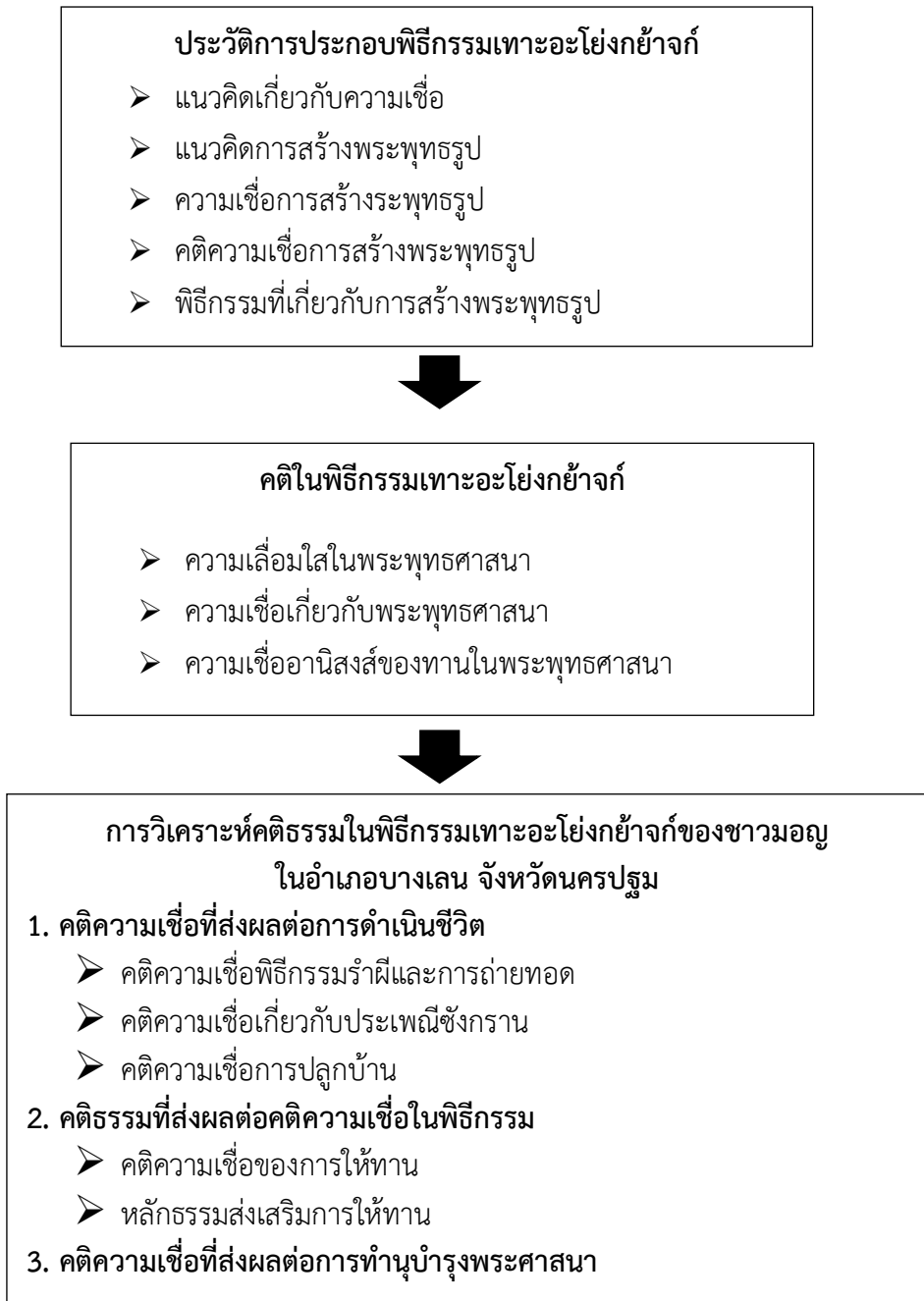
3. วิเคราะห์คติธรรมในพิธีกรรมเทาะโอย่งกย้าจกข์ของชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พิธีกรรมนี้ได้สอดแทรกหลักคำสอนเรื่องบุญส่งผลให้เกิดสุขบาปส่งผลเป็นทุกข์ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า นอกจากนี้เป็นการส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะ ที่กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมมีโอกาสนำบุญกิริยาวัตถุตามหลักทาน ศีล และภาวนา ด้วยหลักธรรมเหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องหล่อหลอมคนให้เป็นคนดี และมีความเชื่อมั่นในบรรพพระพุทธศาสนา ซึ่งการประกอบพิธีกรรมเทาะโอย่งกย้าจกข์ เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ได้รับการรักษาสืบทอดจากบรรพชนจนถึงปัจจุบัน ของชุมชนชาวมอญในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการรำผี ประเพณีชิงกราน (สงกรานต์) และการปลูกบ้าน ซึ่งคนมอญให้ความเคารพยกย่องดังในความเชื่อที่ยกมาตั้งแต่ต้น พิธีกรรมเทาะโอย่งกย้าจกข์ของชาวมอญ มีคติความเชื่อที่ส่งผลต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ถือเป็นการปลูกฝังและถ่ายทอด เรื่องพุทธประวัติ และหลักธรรมของพระพุทธศาสนาทางอ้อม การทำความดีละเว้นความชั่ว เรื่องนรกสวรรค์ เป็นอุบายในการอบรมสั่งสอน และถ่ายทอดหลักของพระพุทธศาสนา ทั้งในเรื่องพุทธประวัติและหลักธรรมแก่คนยุคใหม่ได้เข้าใจถึงคติต่างๆ ในพิธีอย่างชัดเจน เพื่อผู้ทำพิธีจะได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน เป็นพิธีที่ทำให้คนที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ระลึกถึงคนที่จากไป ถือเป็นการตอบแทนบุญคุณและเป็นกำลังใจของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ (พระราชญาณมงคล (เสนอห์ ปภังกร), 2562; พระครูวิบูลสีลากร (ไพฑูรย์ เตชธมโม), 2562) นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับหลักพระพุทธศาสนาใน 2 ส่วน คือ 1) เรื่องราวในพุทธประวัติ 2) หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น ความกตัญญู ความดีความชั่ว เป็นต้น (ฉลวย ชันจำนง, 2562) และได้รับการยอมรับและสืบทอดกันมาในกลุ่มชนชาติ โดยคติความเชื่อใดเมื่อยังสามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้ ความเชื่อเหล่านั้นก็จะถูกรักษาและคงได้รับการปฏิบัติกันอยู่ในชุมชนทำให้ชาวมอญสามารถรักษาวินัยธรรมมาได้จนถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์คติธรรมในพิธีกรรมเทาะโอย่งกย้าจกข์ของชาวมอญ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ไม่ว่าจะเป็นประวัติการประกอบพิธีกรรม แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ การสร้างพระพุทธรูป พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพระพุทธรูป ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ความเชื่ออันสสของทานในพระพุทธศาสนา คติความเชื่อที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต คติธรรมที่

ส่งผลต่อคติความเชื่อในพิธีกรรม และคติความเชื่อที่ส่งผลต่อการทำนุบำรุงพระศาสนา สามารถเขียนเป็นแผนผังองค์ความรู้ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

พิธีกรรมเป็นแสดงออกถึงระบบความคิด ขนบธรรมเนียมความเชื่อในศาสนาและความเชื่อของตน ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในสังคม ทำให้สังคมมีการยับยั้งชั่งใจ เป็นเครื่องกำกับความคิดความอ่าน เป็นเครื่องบังคับพฤติกรรมของมนุษย์ ศาสนาจึงเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งในสังคมที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลายประการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ และได้วางหลักปฏิบัติไว้เพื่อสร้างสุขสันติภาพให้แก่มวลมนุษย์ และก็เพื่อมนุษย์โดยตรงในการพัฒนาความคิด ความอ่าน เพื่อให้เกิดการเข้าใจกันผ่านกระบวนการฝึกหัดพัฒนาตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง ศาสนาจึงมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิด จนวันตายผ่านกระบวนการทางพิธีกรรมทางศาสนาที่ตนได้ให้ความเคารพนับถือ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

สำหรับคติธรรมในพิธีกรรมเทาะโยงกย้าจกของชาวมอญ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สามารถอยู่ร่วมกันได้กับทุกกลุ่มท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่มากขึ้นของกระแสวัตถุนิยมสมัยใหม่ทั้งหลายที่มีผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อ ทำให้เกิดช่องว่างทางความคิดและแสวงหาสิ่งยึดเหนี่ยวใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งทำความเชื่อนั้นหายไปจากคนรุ่นใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการค้นคว้าวิจัยต่อไปคือ

- 1) เยาวชนมอญ: การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพิธีกรรมเทาะโยงกย้าจก
- 2) การศึกษาวิเคราะห์เทาะโยงกย้าจกในฐานะเป็นตัวชี้วัดความสุขของชาวมอญในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง: References

- จารุวรรณ พึ่งเกียรติ. (2555). *พุทธศิลป์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ฉลุย ชันจำนง. (2562). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรใหญ่ จ.นนทบุรี. *สัมภาษณ์*. 15 เมษายน.
- दनัย ไชยโยธา. (2538). *ลัทธิศาสนา และระบบความเชื่อ กับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- พระครูวิบูลสีลากร (ไพฑูรย์ เตชธมโม). (2562). เจ้าอาวาสวัดเกษตราคม จ.นครปฐม. *สัมภาษณ์*. 20 เมษายน.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.

_____. (2555). *พระพุทธศาสนาในเอเชีย*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

พระราชญาณมงคล (เสนห์ ปภังโกโร). (2562). เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาสวิหาร จ.นนทบุรี. *สัมภาษณ์*. 13 มีนาคม.

พระอดิศักดิ์ วชิรปญฺโญ. (2561). แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(4), 1810-1821.

พระสุเมธมุนี (ลำพวน ธมฺมธโร). (2562). เจ้าอาวาสวัดบึงลาดสวาย จ.นครปฐม. *สัมภาษณ์*. 16 เมษายน

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมาพร คล้ายวิเชียร. (2509). *พระพุทธรูปบูชา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เสริมวิทย์บรรณาการ.

สุเอ็ด คชเสนี. (2543). *วัฒนธรรมประเพณีมอญ*. สมุทรปราการ: พระประแดงการพิมพ์.

Iso, K. (2018). The Contemporary Thai Version of the Kathin Ceremony: Ceremonial Importance of the Distribution of White Envelops and the Money Tree Tradition. *Journal of International Buddhist Studies*, 9(2), 35-51.

